

nosti, ki bi služil kot podlaga in pripomoček pri čitanju literarnih del; dijaku bi postalo delo razumljiveje in bi mu ostalo v spominu kot blesteča točka dotičnega kulturnega razdobja. — Naravno je, da bi tak pregled imel mnogo imen in letnic; upam pa, da bi ta imena in te letnice, ki so potrebne pač za umevanje kulturaliterarnega razvoja, ne bile v svoji celoti predmet mehaničnega učenja in učiteljevih zahtev. V takem pregledu bi naj bila podana tudi vsebina in označeni problemi zlasti še onih važnih del, ki jih v celoti ni mogoče obravnavati ali pa kojih prevodov še nimamo; pa tudi za dela, ki so nam na razpolago, bi bil v tem pregledu podan primeren uvod, ki bi mladino opozarjal na značilnosti in pozneje osvežil spomin na prečitana dela.

Iz gorenjega pa je tudi razvidno, da se morajo enako upoštevati tudi grška in latinska klasična dela, kajti realce in realni gimnazijec jih sploh ali le deloma pozna, dijak humanistične smeri pa le v posameznih in omejenih partijah.

Število za šolsko in domačo štivo predpisanih del kakor tudi literarni pregled bi narasla tako da ju je treba primerno razdeliti na več razredov; mišim si, da bi se predpisalo štivo za razrede od tretjega dalje, literarnemu pregledu pa bi se posvetila v zadnjih dveh razredih povprečno ena tedenska ura, ki bi se naj pridobila za materinščino nalašč v ta namen od nemščine, ki ima pri nas še enako število tedenskih ur kakor materinščina.

—**sr Kongres srednješolskega prof. Udruženja v Sarajevu**, ki se je vršil pretekli mesec je pokazal, da se tudi vrste srednješolskega učiteljstva gibljejo čimbolj v smeri stanovskega organizatoričnega in duhovnega ujedinjenja. Stremljenje uprave je bilo v prvi vrsti usmerjeno, izboljšanju materialnega položaja srednješolskih nastavnikov, zlasti tudi znano akcijo beograjske sekcije. Glavna uprava se je bavila nadalje z novim činovniškim srednješolskim zakonom ter okrepila vezi z bratskim češkoslovaškim in poljskim srednješolskim učiteljstvom. Dvogoletni, internacionalni profesorski kongres, ki je letos v Pragi, se vrši najbrž v Beogradu. — Profesorsko Udruženje šteje 2525 članov, od tega odpade na Srbijo 1486, Hrvatsko 424, Slovenijo 313, Bosno-Hercegovino 158 in Dalmacijo 144. Kongresa se je udeležilo 183 delegatov, med njimi 30 od ljubljanske sekcije. — **Da se povzdigne interes za stanovska vprašanja, je treba misliti na stanovsko glasilo**, ker je Nastavni vestnik le strogo strokovni list. — Pri volitvah so bili izvoljeni v glavno upravo: predsednik Jer. Zivanovič, podpredsednik Stj. Pavičić; odborniki: Mirko Popović, Pavle Stevanović, dr. Mih. Pavlovič, Pavle Rogič in Nedeljko Divac; namestniki: Fr. Vajda, Branislav Miljković in Jel. Ristić; v nadzorstvo: Mijo Petaj, Mih. Sevarlić in Aleks. Miletić. — **Soglasno sprejeta kompromisna resolucija** pozivlja ministra prosvete, da drži dano besedo in reši gmotno vprašanje srednješolskih nastavnikov do 1. septembra t. l. V nasprotnem slučaju nalaga kongres glavni upravi dolžnost, da podvzame v ugodno rešitev materialnega stanja najenergičnejšo akcijo. — Pod energičnim vodstvom ravn. Markovića, predsednika sarajevske sekcije, se je rešil velik kompleks važnih stanovskih ter kulturnoprosvetnih vprašanj. Predlog, naj se uvedejo na celi krajevni za prvi razred srednjih šol spremeni izpiti je propadel. Na predlog splitske sekcije, kongres z ogrorčenjem obsoja postopanje višjih oblasti, ki so zakrivilo, da se v Dalmaciji in v Sloveniji honorar za nadure ni redno izplačeval. Kongres se izjavi proti otvarjanju srednjih šol tam, kjer ni zadostnega števila učencev, učnih moči in primerne šolske zgradbe. **Srednješolski nastavniki odklanjajo nadzorovanje šolske mladine pri obližnih šolskih mašah**. Soglasno se sklene, da mora biti vsak srednješolski učitelj član profesorskega društva, sicer se mora izjaviti proti njemu bojkot. Prihodnji kongres se vrši l. 1924. v Splitu. — Kongres v Sarajevu je dovršil mnogo in iniciativnega dela. Pokazal je, da se organizacija od leta do leta bolj konsolidira in da s tem raste tudi notranja sila in vrednost društva.

Vestnik meščanskih šol.

—**c »Gradjanska škola«**. Privremeni časopis Saveza udruženih nastavnika i nastavnica gradjanskih škola u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Izdajce: Savez udruženih nastavnika gradjanskih škola u Zagrebu; Urednik: Mita Djordjevič, ravnatelj mešč. šole v Novem Sadu. Gradjanska škola izhaja v nedoločenih presledkih in stane za pos. šte. 12 Din. Čla-

Vestnik meščanskih šol.

ni Saveza dobivajo list brezplačno. Naročnino sprejema upravnik Drag. Humek, ravnatelj mešč. šole v Mariboru. — Izšla je prva šte. lista.

ni Saveza dobivajo list brezplačno. Naročnino sprejema upravnik Drag. Humek, ravnatelj mešč. šole v Mariboru. — Izšla je prva šte. lista.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—**t. Poziv**. V litijskem polit. okraju se namerava ustanoviti tri podružnice »Sadjarskega in vrtnarskega društva«, in sicer: Za cel višnegorski sodni okraj eno, za Litio-Smartno in kraje onostran Save drugo, za Zagorje. Izake in kraje tostran Save tretjo.

Sadjereja, ta važna panoga kmetijstva, ki razmeroma z majimi stroški in trudom daje precej dohodkov je povsem vredna da se jej v bodoče posveča več pažnje in se zainteresira vse merodajne kroge zanj. V prvi vrsti našo inteligenco na deželi, posamezne kmetovalce in vse one, ki imajo sploh zmisel in dobro voľjo delovati v tej stroki

Predvsem vabim cenjeno učiteljstvo, ki po svojem poklicu itak živi in deluje med kmetijskim narodom, da gre pri snovanju podružnic v svojem okolju podpisnemu na roko. Vsaka šola naj bo član tega društva. članarina znaša letno 25 dinarijev zato se na dobiva uzorno urevanji strokovni list: »Sadjar in vrtnar« kot važno poučno štivo za učiteljstvo, šolsko mladino in odrasle, ki bo vezan gotovo v okras vsaki šolski knjižnici.

Delamo na tem polju skupno ter dajmo predvsem priliko in dober zgled naš mladini, da se bode v svoji prid in lastni interes v bodoče intenzivneje zanimala za to koristno stroko, bo znanem izreku »Jablane, hruške in druge cepe, cepi v mladosti za stare zobe«. Pa tudi odrasli naj bi se poritili z večim veseljem te prekoristne kmetijske panoge.

Podružnica bode tudi imela nalogo v svojem okolišu zainteresirati občine in kraje šolske svete da bi se isti v bodoče bolj brigali za ureditev šolskih vrtov pri domačih šolah ker le na ta način je učiteljstvu omogočeno z uspehom gojiti praktični pouk v sadjarstvu.

Treba bode pa tudi sčasoma gledati na to, da se napravi v okraju vsaj dvoje orepotrebnih drevesnic.

Našo inteligenco, predvsem učiteljstvo, kakor tudi posamezne zavedne kmetovalce vabim k vstopu. »V slogi je moč, iz malega raste veliko.«

Fr. Jereb,

okr. ekonom za litijski okraj v Višnji gorji.

—**t. Kmetijsko nadaljevanje tečaji**. Radovljisko uč. dr. je stavilo na pov. UJU sledeči prelog: Višji šolski svet skušaj odpraviti ponavljalno šolo, a mesto te naj vplete kmetijsko nadaljevalne tečaje, ki naj bodo obvezni za deško in dekiško mladino od 14.—16. starostnega leta.

Vestnik upokoj. učiteljstva.

—**up Kaj bo z upokojujenci po sprejetju novega uradniškega zakona?** Najhuje smo prizadeti z novo službeno pragmatiko upokojujenci. Prevod na dinarske plače je bila prva socialna krivica, ki se nam je zgodila, sedaj pa je doseglo naše gorje vrhunec. Upali smo, da bomo z novim uradniškim zakonom dosegli svoje pravo, to namreč, kar so dale že vse druge države svojim upokojujencem, toda prezrli so nas popolnoma. Člen 239 izključuje popolnoma stare upokojujence in določa glede pokojnin sledeče: 1. Uslužbenici, ki so upokojeni pred uveljavitvijo novega zakona, ostanejo pri dosedanjih mirovinah in dokladah. 2. Uslužbenici, ki bodo v roku treh let penzionirani po novem zakonu, dobijo penzije po starem zakonu, izvzemši one, ki so popolnoma doslužili svoja leta. Vdovam in rodbinam umrlih državnih uslužbencev ostanejo tudi po novem zakonu le stari dosedanja prejemki, kakor določa čl. 240 uradn. zakona.

Vestnik zabavlj in učit. ženskih ročnih del ter gospodinjstva

—**z Položai zabavlj in učiteljic žen. roč. del** je enak onemu upokojujencem in po sprejetju novega uradniškega zakona ne bo boljši. Razlika v plači bo še večja; toda to ne ustvarja še take mizerije, kakor zakon o draginjskih dokladah, ki nas uvršča v člen 6 in nam jemlje pravico do stanarinskih doklad. Tam je glavna in temeljna krivica, ki je ustvarila naš mizerni položaj. Zato mora naša pažnja biti posvečena le onemu trenutku, ko se bo izpreminjal zakon o draginjskih dokladah, da se nam tam popravi nesocialna krivica, ki nam je bila pri zadnji uvrstitvi storjena.

Vestnik za učiteljski naraščaj.

TURNEJA PEVSKEGA ZBORA DRŽ. UČITELJIŠČ PO BOSNI, HERCEGOVINI IN DALMACIJI. OD 29. JUNIJA DO 15. JULIJA 1923.

Kar nenadoma se več je porodila misel, da bi peljal svoj pevski zbor na Jadransko morje. Utrdil je to misel o meni prof. Verbič, tedanji pokrovitelj podružnice F. S. na učiteljišču. Lotil sem se sam vsega dela, primerno reduciral svoj pevski zbor, obletel vse mogoče urade, firme, ljudi, pisal, brzojavljaj, računal, pripravljaj koncertni program, prosil, vabil, se jezil, bodril, se zameril na sto krajih, pridobil sto prijateljev in končno sem se del s sedemdesetimi ljudmi 29. junija zvečer v vagonih, pripravljenih odriniti čez Gorjanje v Karlovec in dalje. Dasi sem najenergičnejše zahteval, da zbor ne sme šteti več kot 50 članov, vendar se jih je navzlic vsemu mojemu otepanju nabralo 70. Ko bi pokazal svežnje pisem, prošenj, brzojavk itd., ki sem jih s svojimi zvestimi »tajniki« napisal in prejel, ko bi premeril vse te kilometre poti, ki sem jih pred odhodom vlaka moral premeriti jaz in moji pevci, pa bi imeli vendarle še nejasen pojem pripravljalnega dela za turnejo. Pa vse to je bilo ob pol 11. uri zvečer 29. junija, ko se je vlak premaknil, pozabljeno. Gledal sem okoli sebe in videl veselo, živahne oči svojih mladih pevcev. Iskali so udobnih sedežev, razložili svojo prtljago, smejali se, poslavljali se od svojih. Pridobil sem za turnejo dr. A. Šerka kot zdravnika, ki se je moji prošnji rad odzval, g. K. Lasbacherja kot blagajnika zborna, ki sem mu pred odhodom izročil v neomejeno gospodarstvo naših prihranjenih, izprošenih, podarjenih in izdvojenih par tisoč dinarijev, g. Arnska, telov. učitelja iz Zagorja, gospo Št. Korbarjevo, gdč. Prestorjevo in gdč. Furlanovo kot gardedame, ter g. Deklevo, kot mojega glasbenega adlata, edinega tovariša iz učiteljišča, kajti vsi drugi so se vabili pev. zbora znali spretno izogniti. Izmed pevcev sem izbral najzdravejše, najkrepkejše ljudi, zavedajoč se prav dobro naporov in težav, ki so nas čakale; seveda pa tudi najboljši in najvstrajnejše pevce, katerih vsak posameznik je moral znati ves repertoar nameravanih koncertov brezuslovno na pamet. Jaz namreč pri nastopih note v rokah pevcev iskreno sovražim. Peti znaš samo takrat, kadar poješ na pamet! Prvi pogoj za sprejem v zbor in na turnejo pa je bila sveta obljuba brezpogojnega pokoravanja vsem mojim odredbam. Držati takihle 70 mladih, živokrvnih, iskrozdravih, komaj dozorelih mladenk in mladeničev krepko v rokah ni lahka reč, to mi lahko vsakdo veruje. Razum dveh, srečno končavih se disciplinarnih slučajev ni prišlo ves čas niti do najmanjše nerednosti. Seveda treba znati ob pravem času vajeti nategniti, pa tudi popustiti. V sledečem hočem objaviti samo svoje kratke zapiske s pota.

—**Karlen**. V Karlovcu, 1. julija, ob 7. zjutraj. Minila je druga noč. Tema je zakrivala našo pot do zgodnjega jutra in neopaženo je bežala mimo nas reka Bosna in vse zanimive postaje do Vrandukca, do Zenice.

Mladina je spala po svojih neudobnih vagonih, kakor mrtva, razmetana po klopih in po tleh, kakor drva. A ni je prebudiло jutro a prebudiла je ona hitro z veselo, živo pesmijo. P'nilo je solnce izza gor in napačil je krasen, poletni dan. Tja do Sarajeva tiščala je radovedne oči naša mladina na svežehladne vagon-ska stekla ter gledala skakajajočo Bosno, zelene gore, vitke minarete, turška pokopališča, belooblečene Bosanke in Bosance ter gladna jedla in pila od vsega, kar ji je skrbna domača roka pripravila na pot, Sarajevo! Pesmijo smo se pripeljali, Na postaji zastopnika »Slovenskega kluba«, ki ju naši iskreno pozdravljajo. A Sarajevo je za nas še danes nedotakljivo. Ili moramo do Mostarja, kajti v Sarajevu je do 9000 skautov in ni mesta niti za naša telesa, niti za našo pesem. Vedeli smo to že prej, vedeli smo pa tudi, da se iz Mostarja vrnemo sem nazaj. Po nemalem prerekanju z dežurnim mojstrom se mi posreči rekvirirati dva vagona, kajti tu je treba presesti. Odtrgal sem se za minuto in izpil prvo turško kavo. Domenil sem se z g. H. zastopnikom »Sl. kluba« v ede našega prihoda v Sarajevo glede stanovanj, koncerta in vsega, kar je potrebno in vlak je že jel sopihati proti Mostarju. Do svidenja, Sarajevo!

Mostar.

Isti dan zvečer. Krasna, divjeromantična, ki nima sebi enake, je ta vožnja od Sarajeva do Mostarja. Strme gore, nepregledni prepadi, sive gromade skal, drveča Neretva, južno solnce, fige, granatna jabolka, Kršna Hercegovina, Mladina nemo začudena molči in gleda. Tam v zadnjem vagonu sta dva Norvežana kinematografirala vso divjo pot. Pa je tudi vredna tega. Na Mostarskem kolodvoru narod. Proti nam se vsule večja gruča savnostno oblečenih gospodov, se predstavljaj, se smehljaj, pozdravljaj. G. Šimunc, predsednik UJU, Muršel Solejman, šol. nadzornik, Fr. Bruck, tajnik UJU, Djuro Kramer, Semir itd. itd. Vsi dobri, ljubeznivi, ki nas vzemo pod svoje okrilje, nam stiskajo roke, pozdravljajo. Odzdravljamo in pevski zbor odda svojo vitezko z veselo zapeto pesmijo. Legitimira!i smo se dostojno in Mostar zadovoljno kima. Prva pot v prenočišča. Dekleta v mohamedanski konvikt »Gajret«, fantje v konvikt »Prosvete«. Takoj nato v kopelj. To je kopališče, ki mu ga nima baje srednja Evropa par Razkošno, široko, udobno, kraljevsko. Osvežili smo se po skoraj dvadnevni vožnji ter jo čili mahnilo po zanimivem Mostarju. Mostar, a ne Mostar je ime prastaremu mestu z rdečimi strehami, z neštivilnimi džamijami, z zeleno Neretvo in Radeboljo, z južnim solncem, z vročo »žilavko« in težko »batino«.

Karlovec

30. junija navsezgodaj.

Prva noč potovanja je minila. Umičvamo se pri vodovodu na zapuščenih karlovski železniški postaji, čakajoč na vlak Bakar - Zagreb. Zelenkastoblodi obrazi pričajo o prečuti noči. Dekleta sramežljivo z modrimj brisačami brišejo zaspane oči, fantje prešerno hodijo po postaji. Jutro oblačno. Vlak prihaja.

Zagreb

ob 8. zjutraj.

Vse ven! Treba presesti v nove vozove. Našo gručo obsujejo Sokoli-izletniki, »hrvatski« Sokoli, ki neprijazno gledajo na naše državnobarvne znake. Toda nič za to. Kdor more, prerije se v restavracijo, izpije osemdinarsko plehko kavo ali pa si odščipne del svojega provijanta. Moja prva pot je k postajenačelniku, k prometniku, k dežurnemu, k vozovnemu mojstru. Navzlic pravočasnemu uradnemu obvestilu in prošnji za separatne vozove dosežem le z gržo prijaznimi besedami po enournem beganju in izdatni zamudi vlaka dvoje posebnih vozov. Ne morem ravno reči, da so Zagrebčani vljudni in postrežljivi, Odhajamo.

Bosanski Brod

isti dan ob 5. popoldne.

Vožnja je bila, kolikor je to mogoče po teh prostranih, enakomernih in skoro nepreglednih ravninah, prijazna. V Sisku so naši fantje zapeli in zdi se, kakor bi vlak šel potem hitreje. Prišlo je do male diference med našim blagajnikom in železniškim sprevodnikom. Južna železnica daje ferijalcem namreč samo polovično vožnjo, a državna četrtinsko. Odtod ne-

sporazumljenje, ki je je plačala blagajnikova torba. Na postaji tu nas je čakal odposlanec Sokola, ki nam je na našo brzojavno prošnjo ljubeznjivo preskrbel ceni obed v kolodvorski restavraciji. Restavratere se vlnudno opravičuje, da nam obeda ne more dati celo — zastoji. Na vratih Bosne — slovenski župan, G. P., štajerski Slovenec, živeč tu že nad 30 let nam radevolje pomaga pri postajenačelniku, da dobimo troje vagonov do Sarajeva. A eden izmed teh vagonov nima najpotrebnejšega skrivnega koticčka, žal, drugih vagonov, zopet navzlic pravočasnemu našemu obvestilu ni na razpolago. Pa, tudi to dobro. Bosanski Brod je malo neposrebno čisto polturško mesto, s krivimi bosanskimi ulicami, z živino na cestih z delitečmij krčmami, z jaginetino in velikimi hlebi. Nastopa večer. Zasedemo svoje vagonne in vlak završi po svojem ozkem tiru v noč proti Sarajevu.

Sarajevo

1. julija, ob 7. zjutraj. Minila je druga noč. Tema je zakrivala našo pot do zgodnjega jutra in neopaženo je bežala mimo nas reka Bosna in vse zanimive postaje do Vrandukca, do Zenice.

Mladina je spala po svojih neudobnih vagonih, kakor mrtva, razmetana po klopih in po tleh, kakor drva. A ni je prebudiло jutro a prebudiла je ona hitro z veselo, živo pesmijo. P'nilo je solnce izza gor in napačil je krasen, poletni dan. Tja do Sarajeva tiščala je radovedne oči naša mladina na svežehladne vagon-ska stekla ter gledala skakajajočo Bosno, zelene gore, vitke minarete, turška pokopališča, belooblečene Bosanke in Bosance ter gladna jedla in pila od vsega, kar ji je skrbna domača roka pripravila na pot, Sarajevo! Pesmijo smo se pripeljali, Na postaji zastopnika »Slovenskega kluba«, ki ju naši iskreno pozdravljajo. A Sarajevo je za nas še danes nedotakljivo. Ili moramo do Mostarja, kajti v Sarajevu je do 9000 skautov in ni mesta niti za naša telesa, niti za našo pesem. Vedeli smo to že prej, vedeli smo pa tudi, da se iz Mostarja vrnemo sem nazaj. Po nemalem prerekanju z dežurnim mojstrom se mi posreči rekvirirati dva vagona, kajti tu je treba presesti. Odtrgal sem se za minuto in izpil prvo turško kavo. Domenil sem se z g. H. zastopnikom »Sl. kluba« v ede našega prihoda v Sarajevo glede stanovanj, koncerta in vsega, kar je potrebno in vlak je že jel sopihati proti Mostarju. Do svidenja, Sarajevo!

Mostar.

Isti dan zvečer. Krasna, divjeromantična, ki nima sebi enake, je ta vožnja od Sarajeva do Mostarja. Strme gore, nepregledni prepadi, sive gromade skal, drveča Neretva, južno solnce, fige, granatna jabolka, Kršna Hercegovina, Mladina nemo začudena molči in gleda. Tam v zadnjem vagonu sta dva Norvežana kinematografirala vso divjo pot. Pa je tudi vredna tega. Na Mostarskem kolodvoru narod. Proti nam se vsule večja gruča savnostno oblečenih gospodov, se predstavljaj, se smehljaj, pozdravljaj. G. Šimunc, predsednik UJU, Muršel Solejman, šol. nadzornik, Fr. Bruck, tajnik UJU, Djuro Kramer, Semir itd. itd. Vsi dobri, ljubeznivi, ki nas vzemo pod svoje okrilje, nam stiskajo roke, pozdravljajo. Odzdravljamo in pevski zbor odda svojo vitezko z veselo zapeto pesmijo. Legitimira!i smo se dostojno in Mostar zadovoljno kima. Prva pot v prenočišča. Dekleta v mohamedanski konvikt »Gajret«, fantje v konvikt »Prosvete«. Takoj nato v kopelj. To je kopališče, ki mu ga nima baje srednja Evropa par Razkošno, široko, udobno, kraljevsko. Osvežili smo se po skoraj dvadnevni vožnji ter jo čili mahnilo po zanimivem Mostarju. Mostar, a ne Mostar je ime prastaremu mestu z rdečimi strehami, z neštivilnimi džamijami, z zeleno Neretvo in Radeboljo, z južnim solncem, z vročo »žilavko« in težko »batino«.

Mostar.

Isti dan zvečer.

Krasna, divjeromantična, ki nima sebi enake, je ta vožnja od Sarajeva do Mostarja. Strme gore, nepregledni prepadi, sive gromade skal, drveča Neretva, južno solnce, fige, granatna jabolka, Kršna Hercegovina, Mladina nemo začudena molči in gleda. Tam v zadnjem vagonu sta dva Norvežana kinematografirala vso divjo pot. Pa je tudi vredna tega. Na Mostarskem kolodvoru narod. Proti nam se vsule večja gruča savnostno oblečenih gospodov, se predstavljaj, se smehljaj, pozdravljaj. G. Šimunc, predsednik UJU, Muršel Solejman, šol. nadzornik, Fr. Bruck, tajnik UJU, Djuro Kramer, Semir itd. itd. Vsi dobri, ljubeznivi, ki nas vzemo pod svoje okrilje, nam stiskajo roke, pozdravljajo. Odzdravljamo in pevski zbor odda svojo vitezko z veselo zapeto pesmijo. Legitimira!i smo se dostojno in Mostar zadovoljno kima. Prva pot v prenočišča. Dekleta v mohamedanski konvikt »Gajret«, fantje v konvikt »Prosvete«. Takoj nato v kopelj. To je kopališče, ki mu ga nima baje srednja Evropa par Razkošno, široko, udobno, kraljevsko. Osvežili smo se po skoraj dvadnevni vožnji ter jo čili mahnilo po zanimivem Mostarju. Mostar, a ne Mostar je ime prastaremu mestu z rdečimi strehami, z neštivilnimi džamijami, z zeleno Neretvo in Radeboljo, z južnim solncem, z vročo »žilavko« in težko »batino«.

Ves čas našega bivanja hranili smo se na dokaj cen način v hotelu »Neretva«, ki ga nam je priporočilo ljubeznivo Mostarsko učiteljstvo. Da! Nikjer nam tudi učiteljstvo ni šlo tako iskreno in radevolje na roko, kot tu. Ono in g. Kramer, dobrodušen, ljubezniv, živahen Mostarski muzik aranžirali so nam oba koncerta, tako v dvorani hrv. pev. dr. »Hrvoje«, kakor drugi dan v hotelu »Neretva«. Naš prvi koncert je presenetil nas in Mostarčane. Šele sedaj smo se dobobra prepričali, da res nekaj znamo in da na to smemo biti ponosni. Vsi Mostarčani vprek so nam zatrijevali, da tako discipliniranega zbora in tako jasnotočnega, zvonkega in gibkega petja še niso nikdar čuli. Iz ošabnosti svoje rečem: Verujem! Nočevali smo v precej »živahnih« konviktih po

ljubi volji, se sprehajali po velezanimivem Mostarju, zleteli v okolico k izvirom vintgarsko-lepih domačih rek, jedli fige, jagnjetino, pili turško kavo, spoprijateljili se z muslimani, in le težko se ločili tretjega dne zvečer od predragih rojakov velikega Alekse Šantića, S. Čorovića, Dučića in drugih.

Koliko poslavljanja, koliko obljub, koliko stiskanja rok, petja, vika in krika, dokler ni vlak zahrume! zopet nazaj proti Sarajevu!

Sarajevo.

5. julija, po koncertu.

In zopet noč v vagonu. A sedaj že ne več tako težka, kot so bile prve dve. Narod se je prilagodil vsem razmeram. Zaspil, kjer hočeš, tudi stoji, če treba. Postali smo ena dobra, potrpežljiva, mehka družina. Vse one lepote prve vožnje do Mostarja so minile po noči. O polnoči smo na postaji Konjic jedli črešnje, a vodé ne dobiš. Proti jutru mali dežek in doline ter prepadi so do vrha napolnjeni s snežnobelo meglo. Kakor bi gledal v morje. Malo pred osmo uro zjutraj dosegli smo Sarajevo. Na kolodvoru »Slovenski klub«, Slovenci, prijatelji. Pozdravi, razdelitev programa našega bivanja v Sarajevu. Sedemo na mestno železnico do Napredkove palače, od tam v stanovanje, ki se nahaja v prostoru pravoslavnega bogoslovja. Ekonom nam ljubezljivo odkazuje sobe, čiste postelje, umivalne prostore. Vse se čisti, lišpa, saj Sarajevo je centr. Bosne in večji, bogatejši kot Ljubljana. Program izkazuje ogled čaršije, mestnega magistrata, tovarne čilimov, duhana, posej lilidže, vreč Bosne itd. itd. Kavalarški rojaki-vojaki vodijo našo mladino od zanimivosti. Sarajevo polno tujcev: profesorjev, raznih diakov, skautov, ndas... Pa dolgo nismo tujci, kmalu se udomačimo in zopet se uredniški beseda, ki pravi, da Slovincu ni nikjer prijetnejše kot v Sarajevu. Tu najdeš milijih rojakov, prijaznih in dobrih, kolikor hočeš. In vsak bošiši gostoljubnejši, odkritosrčnejši kot so vsi ostali doma. »Slov. klub« nam je aranžiral koncert, preskrbel stanovanja, hrano, obdal nas z vso svojo slovensko ljubeznijo, ki se izkazuje v svetli obliki šole izven Slovenije. Slovenskemu klubu v prvi vrsti hvala. Naš najboljši prijatelj v Sarajevu pa je tudi g. Hladek - Bohinjski, profesor glasbe na gimnaziji, ki je z menoj ugledil vsa pota pri gledališki upravi zaradi koncerta, brigal se za ves naš blagor, stal nam od prvega do zadnjega hipa bivanja v Sarajevu ob naši strani. Zastopali pa niso ni Srbi, ni Hrvat; iskreno smo se spoprijateljili s hrv. pev. dr. »Trebevič«, kot s srb. pev. dr. »Sloga«. Obsipali so nas vsi pri koncertu v napolnjenem Nar. gledališču z vencami in cvetličami, nas v domačih listih laskavo pritoročali in še laskavejšo ocenjevali, stavljajoč naš pevski zbor kot vzor celo starejšim pevskim zborom. Lepi in nepozabni so bili dnevi v Sarajevu, v onem zgodovinskem mestu, kjer se je spočela naša Jugoslavija.

Nadaljevanje v torkovi, kongresni številki.

VIDOVANSKA SLAVNOST MARI-BORSKEGA UČITELJSKA V NARODNEM GLEDALIŠČU.*

Drž. žen. učiteljske v Mariboru je imelo dne 25. junija vidovansko slavnost v narodnem gledališču. Na sporedu so bile nekatere pevske točke in spevohra »Materina pesem« s spremljevanjem orkestra. — Tudi če upoštevamo nekatere napake v igri vseeno je bila prireditelji nekaj samo častitavo. Pevske točke, osobito zadnje tri, so občinstvo naravnost osupnile. To ni bil več navaden šolski pevski zbor, to je bil zbor, ki bi lahko nastopil v vsaki koncertni dvorani in če upoštevamo še dejstvo, da je gdč. Ropasova delala s temi in niti ne z vsemi učenkami svojega zborja šele eno leto, potem si lahko oblublamo še tako marsikak užitek, ki nam ga bode sicer nudiš k svojim zborom tudi še v bodoče. — Pri igri nas je osupnil nastop Janka in Anice. Dočim je bila Anka (Puh) v svojih kretnjah nekaj premalo »otrok Anka«, si je vseeno s svojim glasom in izvajanjem svojih pevskih točk mahoma osvojila vse občinstvo. Bernotova se je v vlogo Janka popolnoma živela in jo igrala prav dobro. Tudi ona razpolaga z glasom in talentom, ki mu je želeli vseh usodnosti, da se popolnoma razvije. Lahko se trdi, da so bile i vse druge vloge dobro razdeljene in dobro igrane. Posebno ljubki so bili plesi. Tudi scenerija je prav ugajala. Poleg preciznosti v izvajanju pevskih točk in tudi igre same, se je bilo čuditi vzornit

* To poročilo je malo zakasnelo. Uredn.

disciplini ki se je opažala med prireditelji. V splošnem se lahko trdi, da je prireditelj uspela nad vse pričakovano dobro. Zavod je pokazal, da resno stremi za visokim svojim ciljem, pokazal je pa tudi že prve, a to res lepe uspehe svojega dela. Mi, ki nam usoda ni nudila tega užitka in tako smotrene izobrazbe, smo mladi učiteljski naraščaj res lahko zavdali! Sai te bilo pri vsej disciplini, resnosti, ljubki nežnosti v izvajanju pesnih točk vendar še opažati neko gotovo samozavesť nek odprt, odkrit pogled v bodočnost življenja, kakor je ravno potrebno in prav! Kratko: Zavodu lahko na uspehah te prireditelje vseskozi častitamo! Želimo, da nam pripravi še tako lepe večere kot sta bila ona dva, želimo mu še prav mnogo najboljših uspehov v vsakem ozirni i v bodoče!

Splošne vesti.

— **Novinarski kongres v Ljubljani.** Ob času kongresa UJU v Ljubljani se vrši tudi istočasno, t. i. dne 4. in 5. avg. v Ljubljani novinarski kongres. Letošnji novinarski kongres obeta biti po udeležbi zelo velik. Važnosti novinarsiva tudi z ozirom na vzečjo naših plasti naroda menda ni potreba posebej poudarjati. V tem oziru sta si učiteljski in novinarski poklic v delovanju izpopolnjujoča. Gotovo tudi za nas ni vseeno, kak je novinarski stan, kdo vodi usodo našega novinarstva in kako je razumevanje naše javnosti in posameznih stanov do težkega novinarskega poklica. V popolnem razumevanju tega, nas tembolji veselji, da sta se naš in njihov kongres strnila letos v Ljubljani in kličemo novinarjem, kot vzgojivcem našega naroda potom javnega mnjenja — dobrodošli in mnogo uspeha!

— **Učit. Tovariš** izlaziče u totrak, ujutru dne 7. avgusta. Biče na razpoloženo učesnicima kongresa u Ljubljani pred kongresnom dvoranom u Unioni, u centralni kongresnoj pisarni, u knjižari Uč. tiskare, u trafikama (prodavnicama duvana) i putem kolportaže na ulici. Imače notanje opise svih priredjenja.

— **Učesnici kongresa** se umoljavaju, neka radi rasporedjavanja noćista iave u kongresnoj pisarni sva ona lica, koja su javila dolazak na kongres, a nisu došla.

— **Za izlete,** G. Min. Saobraćaja odlukom svojom M. S. Br. 24.100 od 23. jula odobrio je povlasticu u vožnji u pola cene na državnim železnicama od Ljubljane do Boh. Bistrice, Bleda, Planice i Kamnika svima učesnicima učit. kongresa do svršetku istog, ako uverenjem dokažu da su doista bili na kongresu. — Opozarjamo na zahtevano potrdilo v kongresnoj pisarni.

— **S ponosom naprej** Na tisoče jugoslovenskega naprednega učiteljstva iz cele kraljevine bode zborovalo v Ljubljani. To je armada, na katero mora biti ponosen sleherni član naše organizacije v sveti si, da korakamo skupno v dosego enega in istega cilja v dobrobit našega troimenega naroda. Najmanje nas ne moti razlika vere in plemena, kajti zavedamo se predobro da smo v prvi vrsti vzgojitelji jugoslovenskega naroda in v drugi vrsti člani stanovske organizacije, katere pozitivni uspehi se morajo pokazati v najbližji bodočnosti. Ponosni smo lahko, da kar je naprednega učiteljstva stremi za istim ciljem, da ve ceniti smisel stanovske organizacije, dočim duševno zadržani in omejeni separatisti in avtonomisti prodajajo svoje stanovske interese svojim političnim strankam, ki so bile, so in bodo vedno nasprotne modernim težnjam našega stana. Naša organizacija ni navezana na nobeno politično stranko, ona hoče obvarovati kot taka svojo samostalnost in v tej samostalnosti priti do gotove zmage. V dosego tega pa je potrebna stroga disciplina, kar pomeni, da se mora manjšina udati volji večine. V vsaki organizaciji je potrebna opozicija, a ta mora biti dosledna, da ne krši discipline in interesov, ki zadevajo večino in manjšino. Poleg discipline je važna solidarnost. Če kdo reče: eden za vse! mora reči tudi: vsi za enega! To je pravi smisel solidarnosti. Skupnost sama, ki je solidarno zvezana s posamezniki, pričakuje, da se v skupnosti popolnoma veže. Solidarnost je danes ravno tako potrebna kakor socializem. Brez solidarnega delovanja je vsak družabni napredek nemogoč in nobena skupnost ne zamore imeti trajajočega stanja, v kateri se ne uvažuje solidarnosti. Solidarnost je **naravni zakon** za razvoj človeštva. Zdržižitev, solidarnost — to je **tendanca narave**. Te je ono, kar nas narava uči. To je ono, kar človek — primitivni človek — napravi, in radi tega je človek dosegel stopinjo, na kateri sedaj stojimo.

Zavedamo se enega in drugega in ravno to bode povzdignilo našo organizacijo in stan, ki bo triumfal kot organizatorično najzavednejši v naši kraljevini. Hodimo to pot naprej — s ponosom, da služimo sebi, jugoslovenskemu narodu in državi. — J. Macarol.

— **Definitivni učitelji ohranijo stalnost tudi po novem zakonu o drž. čin.** V tem oziru določa člen 224 pragmatike sledeče: Od dneva uveljavljenja uradniškega zakona so vsi državni uslužbenci, izvzemši člani Državnega sveta. Glavne kontrole, sodnike in definitivne učitelje, postavljeni na razpoložnje v svrhu izvršitve redukcije, ki se ima opraviti tekóm 4 mesecev. Za vse državne uslužbence izvzemši zgoraj naštete je po čl. 234 stalnost za dobo 3 let ukinjena in so tozadevni nasprotni predpisi dosedaj veljavnih zakonov ukinjeni.

— **Upravni svet Učt. tiskarne** v zvezi z nadzorstvom je sklenil na svoji zadnji seji da znaša vnosnina za novo vstopnišče združnično odsej enkrat za vselej 10 Din. Vsak nosamezen delež pa znaša 25 Din. Preje je bilo načevati k vsakemu deležu 6 Din 25 n.

— **Pevski odsek štetiakobskega naprednega društva v Ljubljani** razpisuje mesto neyovodje. Ponudbe je vposlati do 15. avgusta na društvo.

— **Odsustvo učitelja — vojnika.** Ministarstvo Prosvede izvesheno je službeno da G. Ministar Vojni nije odobrio odsustvo učiteljima koji se nalaze na odslužbeju svog roka u vojsci, da mogu posvetiti ovogodišnji učiteljski kongres u Ljubljani, kako je to predstavkom našeg Udruženja traženo. Resene G. Ministra Vojnog motivišano je time, da su ti učitelji na skraćenom roku pa je zbog toga nemoguće u ovom vremenu davanjem odsustva prekidati obuku. Mi žalimo što su ovim našim mladim drugovima lišeni da budu učesnici ovog značajnog učiteljskog skupa, koji ima čisto prosvedetni i nacionalni karakter. — »H. P.«

— **Zadnja faza naše mizerije.** Minister financ dr. Stojanović je na seji zakonodajnega odbora dne 19. julija izjavil, da so predpogoji uveljavljenju uradniškega zakona sledeči: 1. zmanjšanje draginjskih doklad, 2. ukinjnje raznih beneficij uradništvu (n. pr. znižanje železniške vožnje itd.), 3. plačevanje davka na uradniške plače in 4. redukcija uradništva.

— **Finančna stran uradniškega vprašanja.** Minister financ je podal tozadevno sledečo pojasnilo: Država danes izdaja za uradništvo letno 400,000,000 dinarjev na rednih plačah in na draginjskih dokladah okroglo 2,200,000,000 dinarjev, tedaj skupaj na leto 2,600,000,000 dinarjev. Vse to se izdaja letno za uradništvo meščanskega reda. Po novem zakonu bi znašali celokupni izdatki na plačah in draginjskih dokladah 3,580,000,000 dinarjev letno, samo na rednih plačah pa 1,035,000,000 dinarjev. Če primerjamo dosedanje izdatke s plačami, določenimi po novem zakonu, dobimo diferenco 900,000,000 dinarjev. To svoto pa je treba nekoliko reducirati, ker letos ne odpade na celo leto z ozirom na to, da stopi novi uradniški zakon šele 1. oktobra t. l. v veljavo, vsled česar je odbiti zneske za tri mesece, julij, avgust in september, celokupno tedaj 245,000,000 dinarjev. Na ta način dobimo pravo diferenco v znesku 735,000,000 dinarjev, ki bi predstavljala redni povišek v rednem proračunu za leto 1923/24. Minister je dalje izjavil, da nima kritja za preko 400,000,000 dinarjev.

— **Udeležence kongresa opozarjamo na brošuro** dr. Fr. Žgeča: »Problemi vzeio najširših plasti našega naroda«, ki se jo dobi v kongresnih pisarnah UJU in v knjigarni Uč. tiskarne v Frančiškanski ul. 6. Brošura obravnava vzeio najširših mas našega naroda v smislu modernih zahtev. — Istotam se bodo prodajale cele serije umetniških razglednic Ljubljane ki jih je pravkar založila Uč. tiskarna v krasnem barvočisku.

— **Vozne ugodnosti za udeležence kongresa UJU v Ljubljani za državne železnice** je ministarstvo saobraćaja z odlokom M. S. Br. 21.715 dovolilo polovično vožnje veljavno od 2. do 10. avgusta. Kupiti je celo karto ki velja tudi za nazaj, če ima žig, da se je član res udeležil kongresa. — Na parnikih je uprava Brodarskeog Sindikata z odl št. 547 od od 11. jula dovolila četrtinsko vožnje veljavno od 1. do 10. avgusta. Legitimacije, kakor za železnico. — **Za proge iuzne železnice** je obratno ravnatelilstvo i ž. dovolilo polovično vožnje 2. in 3. razreda potniških vlakov veljavno od 3. do vključno 9. avg. z odlokom št. 1332—II.—1923. Prekinjenje vožnje ni dopustno.

— **Žirovnikov zbor v Št. Vidu nad Ljubljano** priredi svojemu ustanovitелju g. Janku Žirovniku o priliki praznovanja

50letnice kulturnega delovanja in odlikovanja z redom Sv. Save spominski dan, na katerem mu pokloni diplomo, delo našega narodnega umetnika Gasparija. Vso zavedno javnost, osobito pevška in druga prosvetna društva najlepše vabimo na ta praznik; želimo zlasti, da stanovski tovariši počaste slavnost.

IZPREMEMBA PROGRAMA.

Odkr tie spominske plošče Davorinu Trsteniakju je Pover. UJU Zagreb preložilo na željo občanov Trsteniakove rojstne občine Hum pri Ormožu na kraj meseca septembra 1923.

— **Ogled gospodarskih in kmetijskih naprav.** — Oni, ki se zanimajo za kmetijstvo, zlasti za čebelarstvo, vrtinarstvo i. t. d. naj se zbero dne 5. avgusta, nedeljo popoldan ob 14. uri pred Prešernovim spomenikom, odkoder jih vodi tov. J o s i p L a d a i n e.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

NAŠE OBMEJNO ŠOLSTVO.

Pri nas se mnogo razmišlja in razpravlja tudi v javnosti o našem obmejnem šolstvu. To pereče in za naš narod in tudi za državo važno vprašanje tvori v ustroju našega osnovnega šolstva posebno poglavje.

Naši bratje Srbi in Hrvatje ne poznajo te naše žalosne posebnosti, ker je sami hvala Bogu nimajo, vsaj ne v taki obliki in v takem razmerju, kakor jo imamo žalibog mi. Pred vsem njim v informacijo naj bodo sledeče vrstice.

Naš narod je imel pred osvoboditvijo na sedanji severni in severovzhodni meji silno težko stališče. Nemec je stavil most do Adrije. Ta most bi vodil pa le preko naših lepih pokrajin, katere je obdelovala naša dlan in po bil naš znoj že 1500 let. Dobro se pa zavedam, da bode ta most takrat trden in siguren, kadar bode naš narod moralno in gnotno uničen, kadar se ne bode več zavedal ne svojega rodu, ne svojega jezika.

Zato je začel tujec sistematično naš narod uničevati in raznarodovati. V ta peklenški namen so mu bila dobrodošla vsa sredstva. Cel vladni aparat je upregel v svoj voz in zasedel vsa mesta javne uprave s svojimi ljudmi, ki so bili našemu ljudstvu tuji po duhu in jeziku. Tujec je imel pri nas vso gnotno in moralno moč, narod pa nič. On je bil vsemogočen gospod, naše ljudstvo pa brezpravna raja.

S posebno energijo se je pa lotil našega šolstva, saj je dobro vedel, da je šola in učiteljstvo glavni faktor v življenju vsakega naroda. Kdor ima šolo in učiteljstvo v svojih rokah, ta ima vse. Zato so Nemci z vladno pomočjo in s pritiskom na naše ljudstvo začeli ponemčevati naše šole. Pošiljali so tja najboljšie učne moči, omogočili jim prav dober gmoten obstoi in delili posebne nagrade za uspešno peklenko delo. Kjer pa tega niso mogli doseči upravnim potom, tam so postavili s pomočjo Schulvereina in Stüdmarke posebne šole ne za svojo, ampak za našo deco, kjer se ji je vlival strup in vcepila mržnja do vsega, kar je nosilo slovensko ime in značal.

Tako je nastala na naši severni meji sklenjena vrsta nemških šol med našim slovenskim ljudstvom. Ta vrsta pa se pomikala vedno bolj proti jugu in se zajedala v našo kri in meso. Po posameznih prometnih kraih, trgih in mestih sredi slovenskega ozemlja, pa so nastali potom nemškega uradništva, industrije in schulvereinskih šol nemški otoki, ki so se vedno bolj in bolj širili ter pripravljali pot tujci pošasti, ki se je pomikala sicer polagoma, a nevdržno proti jugu, proti sinji Adriji.

Tako je nastalo naše obmejno šolstvo. Dasj smo se tudi mi borili z vso nam lastno žilavostjo proti nakanam tujca in zadrževali s'lnj naval z najmodernejšim orožjem dovršenega velikana, vendar bi bili moralj prejalislej podleči veliki premoči, da ni prišlo do svetovne vojne, ko je nas rešil dvoiglatvi beli orel z enim mahom. Zasijala je svoboda in pod njenim toplim dihom se je zrušilo vse dolgoletno peklenško delo grabežljivega tujca v prah in pepel.

Zrušilo?

Mi kot učitelji najbolj vemo iz lastne skušnje, da se človeka ne vzgoji v enem letu, pa tudi ne v štirih ali petih letih. Treba je silnega napora in mnogo časa, da se odstrani strup, ki je že prešel v meso in kri. Zlasti mora nov, neodložen rad na teh tleh in tako bode preteklo še mnogo časa predno se zabrišejo zadnji sledovi setve, ki jo je sejal tujec tlačitelj med naše obmejno ljudstvo. Zato bodemo čakali in delali naporno še celo vrsto let predno bodemo lahko rekli, da so ti lepi kraji na-